FAMILIE-/ARVERET - OMPRØVEN 1999

Opgave nr. 1.

I 1978 indgik den 32-årige tæppehandler Jan og den 30-årige musiklærer Ann ægteskab. Parret fik bopæl i en villa, som Ann havde arvet efter sin morfar nogle år tidligere. Ved ægteskabets indgåelse blev der oprettet en formgyldig ægtepagt, hvorefter villaen tilhørte Ann som særeje. I 1991 fik ægtepagten en formgyldig tilføjelse om, at hver enkelts bodel samt senere erhvervelser skulle være halvt skilsmissesæreje. Da Jan gerne ville "stå på skødet", solgte Ann kort tid efter halvdelen af villaen til Jan for 470.000 kr., der blev indsat på en særskilt konto, mærket "Morfar".

I maj 1995 gav Jan Ann en motorcykel til 290.000 kr. samt to malerier - et til 50.000 kr. og et til 30.000 kr. - og han viste hende et dokument, han havde udarbejdet. Ifølge dokumentet gav forretningen, der havde haft underskud i et par år, i 1994 et overskud på 850.000 kr. Både Jan og Ann overså, at Jan havde glemt at skrive dokumentet under.

I efteråret 1997 lokkede Ann Jan med til et kursus i argentinsk tango. Det var ikke noget for Jan, men Ann blev meget fascineret. For at glæde Ann kontaktede Jan firmaet RytmeKokken, der arrangerede fester. Jan oplyste, at han ville holde en fest for sin kone i anledning af hendes 50 års fødselsdag den 10. oktober 1998, og han bestilte en fest med stor middag og efterfølgende dans til levende tangorytmer. Ann blev glad, da Jan fortalte hende, at hun måtte invitere 80 gæster til den fest, han planlagde for hende, og hun deltog entusiastisk i et møde med RytmeKokken om menuen.

To dage efter festen fortalte Ann Jan, at hun var forelsket i tangolærer Gomez, og at hun havde indledt et seksuelt forhold til ham. Jan blev rystet, og da posten 1 uge senere afleverede en regning på 42.000 kr. fra RytmeKokken adresseret til ham "og frue", sagde han til Ann, at hun selv måtte betale for sit gilde. Det ville hun ikke.

Da regningen ikke blev betalt, anlagde RytmeKokken sag mod Ann og Jan. Byretten dømte i december 1998 Jan til at betale hele beløbet, men frifandt Ann for at betale. Dommen blev ikke anket, da såvel RytmeKokkens som Jans advokat vurderede,

at landsretten burde komme til samme resultat.

Redegør for, om advokaternes vurdering er rigtig.

Da Jan på trods af dommen ikke betalte regningen, mødte fogden og kreditor i februar 1999 op på bopælen, hvor kun Jan var hjemme. På grund af omkostninger skulle der gøres udlæg i værdier for 50.000 kr., og der blev gjort udlæg i maleriet til 50.000 kr. Kan Ann anfægte denne disposition under henvisning til, at hun har fået maleriet af Jan?

Ann ønskede nu separation, og parret blev separeret ved bevilling den 4. maj 1999. Ingen af parterne skulle betale bidrag eller § 56-ydelse til den anden. Begge ønskede at overtage villaen. Hvorledes skal den konflikt løses? Hvorledes skal boet mellem parterne kvantitativt gøres op og alle mellemværender endeligt afregnes, når begge ønsker mest muligt? Når bortses fra parrets eventuelle indbyrdes krav, kan det lægges til grund, *at* villaens friværdi er 1.200.000 kr., *at* renter samt en del af formuen på kontoen "Morfar" er forbrugt, således at der nu står 450.000 kr., *og at* motorcyklen nu er 230.000 kr. værd. Endvidere har Jan øvrige værdier for i alt 1.250.000 kr., og Ann har øvrige værdier for i alt 600.000 kr.

Vejledende besvarelse til opgave nr. 1.

1. Hæftelse for regningen til RytmeKokken:

Advokaternes vurdering er rigtig. En anke af dommen bør ikke føre til et andet resultat:

I ægteskabet gælder der særråden, jf. RVL § 16, stk. 1, og særhæften, jf. RVL § 25. Jan hæfter overfor RytmeKokken, da han har kontaktet festarrangøren, har oplyst at han ville holde en fest og har bestilt arrangementet. Han hæfter for hele beløbet incl. de påløbne omkostninger.

Ann hæfter ikke for regningen: RVL § 11 kan ikke begrunde en hæftelse, allerede fordi der ikke er tale om indkøb til den daglige husholdnings fornødenheder. Ann har heller ikke givet Jan fuldmagt til at handle på Anns vegne, og det vil være ubegrundet at udstrække fuldmagtsbegrebet af hensyn til kreditor, allerede fordi Jan oplyser overfor firmaet, at *han* vil holde en fest. Endelig kan Ann ikke antages efterfølgende at have påtaget sig en hæftelse. Hun har alene deltaget i et enkelt møde om festmenuen, og det kan ikke sidestilles med et løfte om at ville hæfte.

Litteratur: Familieret (1996), s. 328 f., 451, 458 f.

2. Udlæg for RytmeKokkens krav:

Maleriet er i 1995 overdraget til Ann sammen med motorcyklen. En sådan overdragelse, der med værdien 370.000 kr. udgør næsten halvdelen af overskuddet i en virksomhed, hvor der indtil for nylig har været underskud, er ikke en sædvanlig gave, da den står i misforhold til Jans økonomiske kår. Hvis overdragelsen skulle have været gyldig efter RVL § 30, stk. 1, skulle der derfor have været oprettet ægtepagt. Jan har tænkt på dispositionen som en ægtepagtsfri overskudsdeling, der kan foretages med hjemmel i RVL § 31. Allerede fordi Jan ikke har underskrevet erklæringen, er overdragelsen ikke gyldig overfor kreditorerne. Ann må respektere udlægget i maleriet.

Litteratur: Familieret (1996), s. 477 f. og 481 ff.

3. Skiftet:

Villaen og kontoen "Morfar": Villaen er ved den formgyldige ægtepagt fra 1978 gjort til Anns særeje. Den formgyldige ægtepagtstilføjelse fra 1991 om skilsmisse- og brøkdelssæreje, der har hjemmel i RVL § 28, stk. 1 og 2, ændrer ikke villaens status, idet tilføjelsen alene vedrører parternes bodele og fremtidige erhvervelser. De aktiver og passiver, der er omfattet af ægtepagtstilføjelsen er brøkdelssæreje, idet skiftet er et fællesboskifte i levende live.

Ved Anns delvise salg af villaen, kommer den i lige sameje mellem Ann og Jan. Jans anpart er hans brøkdelssæreje ifølge ægtepagten, jf. RVL § 28, stk. 2. Anns anpart forbliver derimod hendes særeje. De 450.000 kr. af købesummen, der er i behold på kontoen "Morfar", er et surrogat for den solgte anpart i villaen, og er som sådan ligeledes

et særejeaktiv, der kan holdes uden for bodelingen, jf. RVL § 28, stk. 3.

Den kvalitative delingsregel i FSKL § 70 a, stk. 2, finder anvendelse på brøkdelssæreje, når en brøkdel er fælleseje, men ikke på særeje. Jan har derfor ingen mulighed for, at udøve krydsende udtagelse af Anns særejeanpart. Ann kan derimod holde sin egen særejeanpart uden for skiftet og samtidig påberåbe sig FSKL § 70 a, stk. 2, 2. pkt., nr. 1, for så vidt angår den anpart Jan ejer som brøkdelssæreje. Ann vil formentlig få medhold i, at udtagelsen er af væsentligste betydning for hende af hensyn til hjemmets opretholdelse, da hun har arvet ejendommen fra sin morfar, endda før ægteskabets indgåelse, og da Jan ikke kan gøre konkurrerende interesser gældende.

Betaling for festen: (Jan har ved sin sene betaling af regningen til RytmeKokken forøget udgiften til festen med 8.000 kr, hvilket betyder at Jan har forringet sin bodel med 4.000 kr. Da forringelsen ikke er væsentlig, kan den dog ikke begrunde et vederlagskrav for Ann efter RVL § 23, stk. 1). Jan har egenhændigt besluttet at holde en fest for Ann. Der er ikke i opgavens oplysninger grundlag for at antage, at Jan skulle kunne kræve udgiften hertil helt eller delvist refunderet af Ann.

§ 31-overdragelsen: I forholdet mellem Jan og Ann gælder formkravene i RVL § 31 ikke. Overdragelsen er derfor gyldig inter partes - i hvert fald når det kan lægges til grund, at begge ægtefæller har betragtet dispositionen som en overskudsdeling, at værdien af det overdragne ikke oversteg halvdelen af indtægtsoverskuddet, at den manglende underskrift på § 31-erklæringen alene skyldtes en forglemmelse, og at der ikke er tale om et forsøg på at omgå RVL § 30, stk. 1. Motorcyklen tilhører derfor Ann som en del af hendes brøkdelssæreje, og hun må kunne gøre et krav på 50.000 kr. svarende til maleriets værdi gældende overfor Jan. Passivet er Jans brøkdelssæreje.

Litteratur: Familieret (1996), s. 368 ff., 387, 398 f., 401, 421, 483, 490, 602, 624 ff.

4. Boopgørelse:

	Jans formue		Anns formue	
	Brøkdelssæreje		Brøkdelssæreje	Særeje
Villa	600.000			600.000
"Morfar"				450.000
Motorcykel			230.000	
RVL § 31-krav	÷ 50.000		50.000	
Øvrige aktiver	1.250.000		600.000	
I alt:	1.800.000		880.000	1.050.000

	Bodele	Særeje	Bodele	Særeje
Brøkdelssærejet	900.000	900.000	440.000	440.000
Fuldstændigt særeje				1.050.000
Boslodder (1.340.000:2)	670.000		670.000	
Særeje		900.000		1.490.000

Jan skal aflevere 230.000 kr. (900.000 kr. ÷ 670.000 kr.) til Ann i boslodstilsvar. Ann vil efter skiftet fortsat have et krav på 50.000 kr. mod Jan, som hun kan søge inddrevet som almindelig kreditor.

Litteratur: Familieret (1996), s. 568 ff., 592 f., 598 ff. og 605 f.

Opgave nr. 2.

I maj 1993 flyttede Karin, der var gravid, ind hos Ole i dennes lejlighed i et privat udlejningsbyggeri. Karin havde samtidig opsagt sin egen lejlighed og indgik uden udlejers vidende en skriftlig aftale med Ole om, at lejemålet til Oles lejlighed var fælles. Ole havde en søn, Steen, på 11 år boende. I august 1993 fødte Karin en datter, Frida, som Ole anerkendte faderskabet til.

Karin var uddannet tandlæge, og efter barsels- og forældreorlov var hun arbejdsløs i en periode. Ole, der var forretningsmand, var ofte bortrejst. Karin og Ole fandt det derfor nemmest, at alle faste udgifter blev betalt over Oles bankkonto, og at Karin betalte indkøb til familiens daglige forbrug. I Karins orlovs- og arbejdsløshedsperiode tjente Ole betydeligt mere end Karin, og hun fik derfor adgang til at hæve beløb på Oles konto til de daglige udgifter. I tiden indtil oktober 1995 benyttede Karin sig af denne adgang til at hæve i alt 30.000 kr.

Den 1. oktober 1995 startede Karin på et vellønnet heltidsarbejde som tandlæge. Et par dage senere vandt hun 75.000 kr. på en lotteriseddel. Hun indsatte 25.000 kr. på en særlig konto mærket "sommerhus". De resterende 50.000 kr. indsatte hun på Oles konto, idet den var overtrukket med 20.000 kr. og lejlighedsvis havde været i debet som følge af betaling af de faste udgifter og Karins træk på kontoen.

I efterårsferien 1996 så Ole og Karin på sommerhuse, og den 1. november 1996 underskrev Ole slutseddel om køb af et sommerhus til en samlet pris af 350.000 kr. med 50.000 kr. i udbetaling og overtagelse den 1. december 1996. Udbetalingen blev erlagt ved, at Karin betalte 25.000 kr. fra sin "sommerhuskonto", og at Ole lånte 25.000 kr. af sin mor. Moderen betingede sig, at Ole alene blev ejer, hvad Karin accepterede. Karin, der nu tjente stort set det samme som Ole, indsatte hver måned 800 kr. på Oles konto til dækning af en del af prioritetsydelserne, der i alt udgjorde 2.000 kr. om måneden. Hun havde ikke længere brug for at hæve beløb til daglige udgifter på hans konto bortset fra i julen 1995 og i julen 1996, hvor Karin hævede i alt 5.000 kr.

I løbet af vinteren 1998-1999 gik forholdet mellem Ole og Karin dårligere. Karin besluttede sig til at holde 14-dages vinterferie alene i sommerhuset. Inden hun tog af sted,

overlod hun sit kontokort til Magasin til Ole med en bemærkning om, at han over kontoen kunne købe madvarer til sig selv og børnene, mens hun var væk. Da hun kom hjem fra ferien, lå der en regning fra Magasin for køb af mad for 1.800 kr. og køb af en video for 3.000 kr. Ole forklarede, at han havde købt videoen for at beskæftige børnene. Medens hun var bortrejst, havde en forretningsforbindelse, Bent, konstant rykket ham for betaling af 8.000 kr. For at slippe ud af gælden havde Ole - hvis konto var overtrukket - overdraget Bent videoen og et B & O fjernsyn, som Karin nyligt havde arvet.

Karin blev rasende og henvendte sig næste dag til en advokat for at få klarhed over sin retsstilling, da hun ikke længere ville bo sammen med Ole.

Karin vil gerne have oplyst

om hun kan fremsætte krav på henholdsvis 50.000 kr. for overførslen til Oles konto i oktober 1995 og 25.000 kr. for udbetalingen på sommerhuset (friværdi ca. 100.000 kr.) og/eller iøvrigt kan gøre økonomiske krav gældende overfor Ole,

om hun kan slippe for at betale for videoen og madvarerne både i forhold til Magasin og i forhold til Ole,

om videoen og fjernsynet kan kræves tilbage fra Bent,

og *om* hun efter samlivets ophør har mulighed for at blive boende med Frida i lejligheden mod Oles og eventuelt også udlejers protest.

Hvad skal advokaten svare?

Vejledende besvarelse til opgave nr. 2.

1. Overførsel af 50.000 kr. til Oles konto:

Til forskel fra ægtefæller gælder der mellem ugifte samlevende ingen privatretlig forsørgelsespligt. Alligevel er det i almindelighed udelukket ved samlivets ophør at kræve kompensation på grundlag af en skæv fordeling af udgifterne til fælles forbrug. Hvis der under samlivet bliver overført et større engangsbeløb fra den ene til den anden, vil der dog være tale om en usædvanlig disposition. I så fald er udgangspunktet, at overførslen må betragtes som et lån eller - hvis en låneaftale ikke kan bevises - give anledning til et godtgørelsesbeløb efter almindelige formueretlige regler. Særlige forhold kan dog bevirke, at dette udgangspunkt fraviges. Ligesom for ægtefæller må der foretages en vurdering af, hvorvidt de nærmere omstændigheder i parternes forhold fører til, at overførslen må betragtes som led i et større samlet økonomisk arrangement. (Der kan også foreligge en gave, men intet tyder på, at Karin har haft gavehensigt).

Det taler *til fordel* for et lån eller et formueretligt godtgørelsesbeløb, *at* der er overført et stort engangsbeløb, *og at* Ole samtidig frigøres for en gæld på 20.000 kr. *Imod* taler, *at* Karin har haft fri adgang til at hæve på Oles konto og jævnligt har benyttet sig heraf til et samlet beløb på ca. 35.000 kr., hvoraf 30.000 kr. blev hævet forud for overførslen, *at* Ole i de første år af samlivet har haft den største indtjening og har afholdt størstedelen af de fælles udgifter, *og at* Oles konto som følge heraf lejlighedsvis har været negativ. Det vidtstrakte økonomiske fællesskab mellem parterne og sammenblandingen af parternes økonomi før og efter overførslen må føre til, at overførslen må ses som led i parternes samlede økonomiske arrangement. (Til støtte for dette resultat kan også nævnes U 1972.751 H, hvor forudsætningerne for at gøre et gældsbrev på 40.000 kr. gældende ansås at være faldet bort bl.a. under henvisning til, at kreditor efter gældsbrevets udstedelse i flere år fortsat havde boet sammen med debitor med fælles virksomhed og forbrug).

Karins overførsel af 50.000 kr. til Oles konto kan dog indgå i overvejelserne om tilkendelse af et kompensationskrav, idet Karin derved giver et væsentligt tilskud til det fælles underhold, se nærmere under pkt. 2.

Litteratur: Familieret (1996), s. 290 f., 663 f. og 669.

2. Sommerhuset:

Ole står alene på skødet, hvilket er i overensstemmelse med den aftale om ejerskab, som Karin og Ole som følge af Oles mors betingelse har indgået. Det ændrer ikke ejerforholdet, at Karin har erlagt halvdelen af udbetalingen og efterfølgende har betalt en del af prioritetsydelserne.

Da Karin har betalt 25.000 kr. som en del af udbetalingen på sommerhuset, kan Karin påberåbe sig, at der foreligger et *lån* under henvisning til, at der er tale om et større engangsbeløb. Karins løbende betaling til prioritetsydelserne må i så fald betragtes som hendes bidrag til boligudgifterne til det i fællesskab benyttede sommerhus, og hun kan

ikke antages at kunne fremsætte yderligere krav.

Imidlertid foreligger der ikke bevis for en egentlig låneaftale, og når yderligere henses til, at parret har sammenblandet økonomi, bør advokaten i stedet råde Karin til at gøre et *kompensationskrav* gældende, jf. U 1986.765 H. Til fordel herfor taler også, at et kompensationsbeløb kan blive højere end de 25.000 kr., som Karin kan forlange, hvis hendes bidrag til udbetalingen anses som et lån.

Karin og Ole har levet sammen i et flerårigt, fast samlivsforhold, hvor hun har bidraget til, at Ole har kunnet erhverve og senere bevare sommerhuset. Hendes bidrag har dels bestået i væsentlige direkte økonomiske bidrag, dels har hun ydet betydelige beløb til parternes fælles udgifter under samlivet. Det må antages, at Ole ikke ville have været i besiddelse af den friværdi, som sommerhuset repræsenterer, uden Karins bidrag. Karin må være berettiget til et skønsmæssigt fastsat kompensationsbeløb.

I vurderingen af beløbets *størrelse* vil der blive taget hensyn til, at Karin har ydet halvdelen af udbetalingen og løbende har betalt et betydeligt beløb til prioritetsudgifterne, samt at der i tiden efter sommerhusets erhvervelse ikke har været væsentlig forskel på parternes indtægter. I øvrigt vil der bl.a. blive henset til samlivets varighed og parternes økonomiske forhold ved samlivets ophør, jf. Højesterets udtalelse i U 1985.607 H om beregning af beløbsstørrelsen i sager af denne art. Kompensationskravet vil blive fastsat til et rundt beløb, der - da friværdien i huset er ca. 100.000 kr. - kan blive højere end de 25.000 kr., som Karin har bidraget med til udbetalingen. (I U 1986.765 H fik K tillagt et kompensationsbeløb på næsten halvdelen af værdien af en båd og nettoværdien af et sommerhus, som parterne havde erhvervet under samlivet, og hvortil begge i det væsentlige havde ydet lige store direkte økonomiske bidrag).

Litteratur: Familieret (1996), s. 339 f., 352 og 674 ff.

3. Oles indkøb i Magasin:

Ole har købt madvarerne og videoen over Karins konto i Magasin, hvorfor Karin som kontohaver hæfter *udadtil* i forhold til Magasin for både maden og videoen. Ole hæfter ikke for betalingen overfor Magasin, da han har optrådt som fuldmægtig.

I *det indbyrdes forhold* påhviler betalingen af videoen alene Ole, da han er gået ud over bemyndigelsen fra Karin. Som følge af parrets aftale om udgiftsfordelingen, må betalingen for madvarer i det indbyrdes opgør alene påhvile Karin.

(De 3.000 kr. for videoen er langt under det beløb (8.000 kr.), som er den beløbsmæssige begrænsning i kontohaverens ansvar efter betalingskortlovens § 21, stk. 3, nr. 1, i tilfælde, hvor kortindehaver har overladt kortet til den, der har foretaget den uberettigede brug).

Litteratur: Familieret (1996), s. 460.

4. Tilbageleveringskrav overfor Bent:

Fjernsynet tilhører Karin, hvorfor hun kan vindicere det, uanset om Bent er i god tro med

hensyn til Oles berettigelse til at disponere, jf. grundsætningen i DL 6-17-5, 5-8-12 og 5-7-4.

Ole må anses som ejer af videoen og har derfor gyldigt kunnet overdrage den til Bent.

Litteratur: Familieret (1996), s. 463.

5. Lejligheden:

Ole og Karin har gyldigt indgået en skriftlig aftale om fælles lejeret i det indbyrdes forhold. Aftalen er ikke bindende for udlejer, der skal samtykke i et debitorskifte. Accepterer udlejer Karin som en fremtidig lejer, kan hun gå til domstolene for at få afgjort en indbyrdes konflikt om lejligheden. Retten vil anlægge en behovsvurdering, der svarer til LL § 77. Den af parterne, der skal have mindreårige børn boende, har gode chancer for at fortsætte lejemålet. Da Ole og Karin ikke har aftalt fælles forældremyndighed, har Karin forældremyndigheden over Frida alene, jf. FML § 5, hvorfor Frida fremover må antages at skulle bo hos Karin. Retten vil formentlig tilkende Karin ret til at fortsætte lejemålet, da Frida kun er 5 år, mens Oles søn Steen snart er myndig og nok ikke bliver boende hjemme meget længere.

Hvis udlejer ikke accepterer Karin som lejer, kan hun påberåbe sig LL § 77 a, da Karin og Ole har haft fælles husstand i over 2 år. Ved uenighed om lejemålet fremover, kan det ved dom afgøres, hvem af parterne, der skal fortsætte lejemålet. For at Karin kan opnå ret til lejemålet stilles større krav end i en vurdering efter LL § 77, idet der skal foreligge særlige grunde, herunder navnlig hensynet til parternes mindreårige børn. Da hensynet til den 5-årige Frida må antages at gå forud for hensynet til den17-årige Steen, må Karin formentlig også i denne situation få ret til at fortsætte lejemålet.

Litteratur: Familieret (1996), s. 55, 246-247 og 679-680.